

A városi pártbizottság beszámolója

Az elmúlt négy esztendőben végzett munkát elemezve, a pártbizottság beszámolója megállapította: Szeged gazdasága a X. kongresszus, a megyei és a városi párttervezlet határozatának megfelelően fejlődött. A negyedik öt-éves terv célkitűzései megvalósultak. A város tovább iparosodott, jelentőssé vált a mezőgazdaság szerepe.

Szeged gazdaságának fejlődése

A vállalatok, üzemek többsége elérte a negyedik öt-éves tervben előirányzott 6 százalékos évi termelésnövekedési ütemet. A nehéz- és gépipari üzemek fejlődtek a legdinamikusabban. Kiemelkedő eredményt ért el a szénhidrogén-kutatás, a kőolaj- és földgáztermelés. Ma már az országban kitermelt kőolajnak több mint felét a szegedi szénhidrogénmezők adják.

Korszerű létesítményekkel bővült a város energiaellátó és forgalmazó rendszere is az elmúlt években. Elkészült a gázfeldolgozó üzem, jól szolgálja az üzemanyag- és propán-bután gázellátást az újonnan épült pb-palackozó és AFOR-telep. A nehéz- és gépipari üzemek elsősorban műszaki-szervezési intézkedésekkel sikerült a termelést jelentősen növelni.

Szeged hagyományos iparának — az élelmiszeriparnak és a könnyűiparnak — fejlődése az országos átlag alatt maradt. Az élelmiszeripar fejlődését nagyfokú egyenlőtlenség jellemzi. A húsipar az átlag felett, a tartósítópár csak kismértékben fejlődött. A húsprogram keretében jelentősen fejlődik a Csongrád megyei Húsipari Vállalat. A textil- és textilruházati rekonstrukció nem az országos termelésben elfoglalt súlyának megfelelően érintette a város üzemait. A legmunkajényesebb előkészítő műveleteknél alacsony a gépek műszaki színvonala, kivéve a konfekcióipart, amely ma már magas színvonalon tudja előállítani termékeit.

A tanácsi vállalatok és a szövetkezetek termelésének növekedése jóval meghaladta az előirányzott évi 6 százalékos termelésbővülést azonban nem kísérte, nem segítette jelentős műszaki fejlődés. A gépesítettség színvonala még ma is a tanácsi és a szövetkezeti iparban a legalacsonyabb.

Az egyes iparágak differenciált fejlesztésének eredményeként Szeged iparszerkezete tovább korszerűsödött, javult a nehéz- és a gépipar részaránya. A kapacitások jobb kihasználása és az egyre jobban kibontakozó üzem- és munkaszervezés révén javult a termelés gazdaságossága. A termelés növekedésének 85—95 százalékát a termelési költség emelkedéséből fedezték a vállalatok és az üzemek. Egyrésztük nem kielégítő a munkaerő-gazdálkodás. Erőfeszítések gyakran új munkaerő megszerzésére irányulnak, miközben a meglévőre nem fordítanak elég gondot továbbképzéssel, hatékonyabb munkakörülmények felállításával. Kedvezőtlenül alakult a munkás- és alkalmazotti létszám aránya — az utóbbi az indokoltnál gyorsabban növekedett.

Néhány, kedvezőtlen jelenség tapasztalható a város iparában: Szegeden többnyire gyáregységek működnek, azok fejlesztéséről pedig nem Szegeden, hanem a nagyvállalati központokban döntenek. Területileg elkülönül tehát a termelés és a fejlesztési tevékenység. A negyedik öt-éves terv nagy fejlesztési programjai nem jelentőségének, a népgazdasági termelésben való részarányának megfelelően érintették a város iparát. Így annak részesedése nem tekinthető kielégítőnek a textil- és textilruházati ipari rekonstrukcióból, a bőr- és szőrméipar, a tartósítópár fejlesztéséből, a bútortipari felújításokból.

Az építőipar termelése a tervidőszakban 60 százalékkal nőtt Szegeden. A gyors fejlődés csökkentette a feszültséget, feloldani azonban nem tudta. A szegedi házépítő kombinát üzembe lépésével javult a helyzet, de a házigyári lakások befejezését is nehezíti a szűkös szak- és szerelőipari kapacitás.

A mezőgazdaság eredményeiről szólva mindenekelőtt aláhúzza a városi pártbizottság beszámolója: az 1973. évi közigazgatási rendezés eredményeként több mint kétszeresére, 21 ezer 142 hektárra nőtt a város mezőgazdasági területe. Szegeden ma 8 termelőszövetkezet gazdálkodik, 5 ezer 294 taggal. Az elmúlt négy évben tovább növelték a termelést, korszerűsítették a növénytermesztést, az állattenyésztést pedig megfelelően szakosították. A szövetkezetek fejlődési üteme meghaladta a negyedik öt-éves tervben előirányzott évi 2,5 százalékos. Az ütem az utóbbi két évben mérséklődött. Romlott a térszék munkaerőhelyzete: az 5 ezer 294 szövetkezeti tagból 2 ezer 158-an nyugdíjasok. A dolgozó tagok száma négy év alatt mintegy 8 százalékkal csökkent, s ez a folyamat sürgetően veti fel a gépesítés fejlesztését, a gazdálkodás szerveztségének további javítását.

A növénytermesztésben 60 százalékos képviselnek a jórészt géppel termelhető növények, a kalászosok és a kukorica. Zöldszélettermesztést a szántóföldek 8—9 százalékán folytatnak a közös gazdaságok, és közel ezer vagon árut produkálnak. Az öt éves tervidőszakban jelentősen nőtt a primárellátáshoz szükséges üvegház-, fólia- és zöldség-hajtató-felület, amelynek nagysága eléri a 20 hektárt.

Kedvezőtlenül alakult 1970 és 1972 között az állattenyésztés helyzete. Ez országos jelenség volt ugyan, de a szegedi térszékben a szarvasmarha-állomány 6 százalékkal, a tehénállomány több mint 10 százalékkal csökkent. Problémák voltak a sertésenyésztésben is. A pártbizottság és a kormányintézkedés hatására fokozatosan javult a helyzet. A tehénállomány — 1972-höz képest — 7,3 százalékkal nőtt, a sertésállomány pedig megkétszereződött. A baromfi-telepeken évente közel 9 millió tojást és 100 vagon húst állítanak elő. A telepek berendezései azonban elavultak, ami sürgetően veti fel a rekonstrukció szükségességét.

A szocialista versenymozgalom lendítőereje

Mint a beszámoló rámutatott, a szocialista versenymozgalom jelentősen fejlődött az elmúlt négy esztendőben, s továbbra is a szocializmus építésének nagy erőforrása, legszélesebb társadalmi bázisa. Gerincét a szocialista brigádok alkotják. Szegeden mintegy 3000 brigád dolgozik, közel 31 ezer taggal, ebből a nők aránya 43 százalék. A szocialista brigádok számának gyarapodásával együtt jelentős minőségi változások is tapasztalhatók. Mind job-

ban betöltik szocialista emberformáló szerepüket, tevékenységük összhangban áll gazdaságpolitikai célkitűzéseinkkel, a munkahely konkrét feladataival.

Igen jelentős versenymozgalom bontakozott ki a XI. pártkongresszus tiszteletére, valamint városunk és hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára. A kongresszusi felajánlások nagyban elősegítik a negyedik öt-éves terv sikeres teljesítését, hozzájárulnak Szeged szépítéséhez, új gyermekintézmények átadásához, illetve a régiók bővítéséhez. Az üzemek, a szövetkezetek nagy többsége teljesítette főlajánlásait, sőt jelentős részükben újabb főlajánlást is tettek a dolgozók. Az üzemek dolgozóinak társadalmi munkája is jelentős. A kongresszusi és folszabadulási verseny során mintegy 200 ezer óra társadalmi munkát végeztek a város érdekében. Főlendült a Hazafias Népfőrd és a KISZ által szervezett munkaakció is. Erdemes külön kiemelni az óvodai ellátás javítása érdekében szervezett kommunista műszakokat, amelyeknek eredményeként a tanács fejlesztési alap számlájára befizetett összeg eléri a 10 millió forintot.

A lakosság életkörülményei

A pártbizottság beszámolója ezután a lakosság életkörülményeinek alakulásáról adott hírt a párttervezlet számára. Szeged kiemelt felfókú központ, területe 334,6 négyzetkilométer, a megye területének 7,9 százaléka. A lakosság száma mintegy 162 ezer, a megye lakosságának 36 százaléka. Ez a városnagyság 1973-ban jött létre, amikor a várossal már összeépült öt község — Tápé, Algyő, Kiskundorozsma, Szőreg, Gyálárét — ide csatlakozott. Így a város területe közel háromszorosára, lakossága pedig 29 ezer fővel növekedett.

A X. kongresszus és a városi párttervezlet határozatainak végrehajtása állt az elmúlt négy évben a városi politikai tennivalók homlokterében. A határozat nyomán — amelynek végrehajtása érdekében a pártbizottság intézkedési tervet dolgozott ki — az eddigien is eredményesebb lett a városi politikai munka. Az eredetileg tervezett 3,3 milliárd forinttal szemben várhatóan 3,9 milliárd forintos fejlesztést valósíthatunk meg Szegeden. Ennek ellenére — az időközben bekövetkezett árváltozások és a kiadások növekedése miatt — néhány, fontos építkezés elmarad, vagy csak az ötödik öt-éves tervben fejeződik majd be. Az árváltozások mellett negatív hatott a városfejlesztésre az építési kapacitáshiány, a beruházások előkészítésében még fellelhető hiba, a szűkös tervezői teljesítőképeség, a lebonyolítás gyenge koordinációja.

Szegeden a foglalkoztatottak száma az 1971. évi 78 ezerrel a negyedik öt-éves terv végére megközelíti a 94 ezeret. A jövedelmek az elmúlt négy esztendőben közel 20 százalékkal emelkedtek a város iparában. A párt politikájának megfelelően a központi bérrendezés eredményeként a munkások bére mintegy 9—10 százalékkal növekedett. Legnagyobb ütemben a nagyüzemi munkásság kereseti viszonyai javultak. Lényegében befejeződött a munkaidő-csökkentés, a 44 órás munkahét általánossá vált. Gond ugyanakkor, hogy a város kevés olyan létesítménnyel bír, ahol a szabad időt kulturáltan lehetne eltölteni. A munkakörülmények erőteljesen javultak, amit elősegített a gépesítés, a klímaberendezések alkalmazása, a szociális létesítmények bővítése, a szövetkezeti iparban új üzemiházak építése. További előkészítések szükségesek azonban a munkahelyi zaj-, por- és hőártalom megszüntetésére.

Kereskedelem és szolgáltatás

Ezután a kereskedelem és szolgáltatás fejlődéséről szól részletesebben a beszámoló. A többi között rámutatott: a város kereskedelme Csongrád megye bolti kiskereskedelmi forgalmának több mint 41 százalékát bonyolítja le. Négy év alatt 8 ezer 400 négyzetméterrel nőtt az alapterület, ebből 2 ezer 682 négyzetméter az új városrészekre jut. A hálózatfejlesztés azonban még így sem volt képes követni a forgalomnövekedést. Különösen az új városrészek ellátottságában okozott feszültséget az áruházak, vendéglők stb. építésének lemaradása. A hálózatot tovább kell fejleszteni, mert Tarján és Odessa ellátottsága csak így oldható meg.

Gyorsan növekszik a szolgáltatások iránti igény a vendéglátásban, ami sürgeti mind a szállodai fejlesztést, mind az ételforgalom növelését. A piaci felhozatal is fontos része a város élelmiszer-ellátásának. A piacok kulturáltsága és egészségügyi helyzete sokat javult, elkészült a Marx téri fedett csarnok. Javult a személyi szolgáltatás. Még mindig gondot okoz azonban az egyre jobban szaporodó háztartási gépek hosszú javítási ideje, főleg az alkatrészellátás hiányosságai miatt.

Tovább nőtt Szeged idegenforgalma, az ünnepi hetek népszerűsége évről évre növekszik. A szabadtéri játékok idején 480—500 ezer vendég látogatja a várost. Egyik legnagyobb gondunk továbbra is a szállodai ellátás, mert a férőhelyek száma ebben a tervidőszakban sem növekedett. A feszültség enyhítését az épülő 300 személyes új szállodától várjuk.

A kétvétenkénti ipari vásár és kiállítás méltóképpen reprezentálja Szeged, Csongrád megye és az egész Dél-Magyarország gazdasági fejlődését. A kiállítások száma az 1972. évi 189-ről 1974-ben 268-ra nőtt. Több a látogató is: a vásárt tavaly már közel 110 ezren tekintették meg.

A lakásépítés tervét teljesítjük

A lakásépítés eredményeit és problémáit is elemezte a városi pártbizottság beszámolója, rámutatva, hogy azt fontos politikai feladatként jelölte meg az 1970-es párttervezlet. A kiemelt a város kedvezőtlen lakáshelyzete, és a mintegy 9 ezer jogos lakásigénylő egyaránt indokolta.

Szeged lakásállománya a közigazgatási területrendezés előtt 41 ezer volt, ma megközelíti a 48 ezret. A lakások többsége földszintes házban van, jelentős részük komfort nélküli. Közel 46 százaléka egyszobás, és csak alig több mint 10 százaléka három- vagy több szobás. Igen magas a régi, elavult, nem megfelelő alapozású és falazatú lakóépületek és lakások aránya. A lakásoknak több mint

egy negyede még 1900 előtt épült. Mindezt figyelembe vette a városi pártbizottság és a tanács, amikor 1973-ban módosította a város negyedik öt-éves lakásépítési tervét, és azt 9 ezer 50-ről 10 ezer 513-ra emelte. A párttervezlet a magán-erős lakásépítés fokozásával lehetett elérni, de több mint 400-zal nőtt a tervben az OTP-értékesítésű lakások száma is. Ezt a növekedést, a pártbizottság határozata szerint, az úgynevezett munkáslakás-építési, hitelezési formában a munkások lakáshelyzetének javítására kell fordítani. Ebből ez ideig 144 lakást adtak át.

A város módosított lakásépítési tervét teljesítjük, ezzel végrehajtjuk a négy évvel ezelőtti párttervezlet határozatát. A fölépült lakások jelentősen javították a lakásállomány összetételét. Az állami és a társasházak több mint 53 négyzetméter alapterületűek, s valamennyi korszerű. Egyik legnagyobb gond a hiánypótlások elhúzóda. Ez év elején 880 lakás azért állt üresen, mert a szűkös szakipari kapacitás miatt nem tudták elvégezni a hiánypótlást. A kormány 100 millió forinttal megemelte a város lakásépítési keretét azért, hogy az ötödik öt-éves terv időszakára megfelelő átmenetet lehessen biztosítani. Az ezzel kapcsolatos munka folyamatban van.

Beruházás — gondokkal

És hogyan állunk a különféle beruházásokkal? A beszámoló sorra vette ezeket, s mind az eredményekre, mind a hiányosságokra tárgyilagosan rámutatott. Szeged kulturális élete például csak igen kevés építéssel gazdagodott az utóbbi négy esztendőben. Hosszú huza-vona után 1974 végére lényegében elkészült a Kisszínház, új helyiségekbe költözött a gyermekkönyvtár, befejeződött a múzeum külső felújítása, de nyilvánvaló, hogy ennél többre lett volna szükség. Az eredeti tervtől eltérően például a szegedi könyvtár és levéltár építésének csak az előkészítése kezdődött meg. Pénzügyi okok és kiviteli tervek hiánya miatt az építés valószínűleg csak az ötödik öt-éves tervben kezdődik, illetve fejeződik be. Nem kezdődött meg a Szegedi Nemzeti Színház rekonstrukciója sem. A 30. évforduló tiszteletére tavaly átadtuk a Szegedi Sportszarnokot, ami jelentős többletköltséggel épült az eredeti céltől és tervtől való eltérés miatt.

A város tudományos életének jelentős objektumai épültek fel az utóbbi négy évben: az MTA Biológiai Központja, a JATE Biológiai Intézete, a SZOTE Biológiai Intézete, a Gabonatermesztési Kutató Intézet új laboratóriuma. Az egyetemi kollégiumi elhelyezést javította a JATE új kollégiumának felépítése, a szakközépiskolai kollégium építésénél azonban nagy a lemaradás. A tervezett 40 általános iskolai tanteremből eddig 28 készült el. Tervei felüli beruházásként a KISZ-KB anyagi támogatásával a Felső Tisza-parton ifjúsági ház építését kezdjük meg.

Egészségügyi, szociális és kommunális ellátás

Szeged egészségügyi és szociális helyzetét mérsékelt fejlődés jellemezte az X. kongresszus óta. Javult a demográfiai helyzet, jól működik a szülész-nőgyógyászati szakorvosi hálózat, a szülészeti és gyermekgyógyászati ágyak száma elegendő. A város 807 bölcsődei férőhellyel rendelkezik, ez azonban az igényekhez képest még mindig nagyon kevés.

A beszámoló az idősorokban készült el a megyei rendelőintézet, amely városi feladatokat is ellát. Színvonalas munkát végez az ideggondozó, a szívgyógyászati és a tüdőgyógyászati intézet, valamint a stabil szűrőállomás. Szeged felüli körzetorvosi ellátottsága jónak mondható. A fekvő betegek ellátását 750 kórházi és mintegy 1200 klinikai ágy szolgálja, a kórházi ágyak 50 százaléka azonban korszerűtlen körülmények között funkcionál. Probléma, hogy a klinikák felújítása elhúzódik, sok gondot okoz az ún. intenzív osztály építésének késése. Korszerűtlen az egészségügyi csecsemők otthona, a beteg gyermekek szegedi és ácsotthalmi otthona, a Mátyás téri szociális otthon. Az egészségügyi és szociális fejlesztések csak részben valósultak meg, annak ellenére, hogy ezek fontosságára az 1970-es párttervezlet külön is felhívta a figyelmet. Átadták a Korondi utcai rendelőt, az algyői és a tarjáni orvosi rendelőt és gyógyszerterázt, közel két éves késéssel befejeződött a 150 ágyas ideg-elmepavilon építése is. A tervezett 260 férőhelyes új szociális otthon elkészülése csak az ötödik öt-éves tervben várható. Bölcsődei férőhelyből is kevesebb készült el a tervezettnél, viszont 825 óvodai férőhely helyett — az üzemek és a lakosság áldozatos munkájának eredményeként — várhatóan 1410 férőhely készült el a negyedik öt-éves terv idején.

A kommunális ellátást is részletesen ismertette a beszámoló, megállapítva, hogy szintén jelentősen javult az elmúlt négy esztendőben. A decentralizálás a várakozásnak megfelelően javította a közlekedést, de Újszeged, Algyő, Tarján és a nyugati iparkörzet kiszolgálásában komoly gondok is jelentkeztek. Ezért az új rendszert tovább kell fejleszteni, törekedve a csatlakozott községek városi színvonalú kiszolgálására. Jellemző Szegedre is, hogy megszorodtak a gépkocsik, s ma közel 8 ezer magán-személyautót tartanak. Mindez tovább sürgeti az úthálózat korszerűsítését, a parkolókat, javítóhelyeket, az üzemanyag-töltő-állomások bővítését.

A vasúti személy- és áruszállítási igényeket a MÁV kielégítette. A menetrendi csatlakozások megfelelőek, jelentős eredménynek számít a szegedi—budapesti fővonal korszerűsítése, amelynek révén nőtt az utazási sebesség.

Nagyrányú közműfejlesztés és felújítás

Komoly gondok vannak a közműellátottság javításával. Szegeden a régi csatornák hossza alig 90 kilométer volt, nagyrésze 1900 előtt épült, tehát teljes felújításra szorult. A tervidőszakban 26 kilométeres hálózat építését tervezte a város, de különböző kényszerítő okok miatt már eddig elkészült 41 kilométernyi hálózat. A legjelentősebb feladat a rókus—móravárosi főgyűjtő és a felsővárosi gyűjtőszatona építése volt. Az építési többlet költségeit a kormány 110 millió forintot segítséget nyújtott. Az 1970-es árvíz által merongált partfal átépítése elkezdődött, s be-